

Internet publikacija - izdanje Velike Nacionalne Lože Srbije
Po ovlašćenju Velikog Majstora V.N.L.S uređuje brat Č.V.
Izlazi tromesečno i objavljuje radove braće iz svih radionica
Adresa: V.N.L.S. Staro Sajmište bb, Beograd; info@mason.org.rs

ISSN: 2217-6993

Broj:1. Godina:1
01. jul 2009.

Sirijus je najsvetlija zvezda na nebu, vidljiva tokom noći sa bilo koje tačke na Zemljinoj površini. Iako je udaljena 8,6 svetlosnih godina to je jedna od najbližih zvezda. Svojim sjajem i položajem u sazvežđu poznatom pod imenom "Veliki Pas" ili "Canis Major" oduvek je privlačila pažnju posmatrača i raspaljivala maštu. Upravo zbog ovih osobina zvezde Sirijus, njeno ime je postalo inspiracija grupi tragača za svetlom i istinom da istražuju i uče. Pred vama su izabrani radovi pripadnika ove male ali uporne i nepokolebive grupe.

Sadržaj:

■ "Žašto je dobro biti slobodni zidar"	2
■ "Hram kralja Solomona"	5
■ "Marko pao zbog masona"	8
■ "O regularnosti, priznavanju i jurisdikciji"	12

Zašto je dobro biti slobodni zidar?

Sa unošenjem svetla u ložu i sa svakom inicijacijom novog brata, uvek se iznova u svojim radovima osvrćemo i na neka elementarna pitanja koja se postavljaju kao dileme o masoneriji u razgovorima što vodimo između sebe, ali i između nas i profanog sveta. Dva su karakteristična pitanja koja oslikavaju te dileme:

„Zašto je dobro biti slobodni zidar?“

„Zašto je pripadnost bratstvu slobodnih zidara bolja stvar nego pripadnost političkim partijama, raznim klubovima ili nekim drugim organizacijama?“

Odgovor nije jednostavan i na samom početku priče obavezno se zapitamo o čemu se tu, zapravo radi, i šta to nagoni pojedinca da pokuca na vrata lože i zatraži prijem u bratstvo. Motivi su različiti i apsolutno individualni, a prevlađuje njih nekoliko:

- Motiv može biti potreba za zajedništvom, bratskom ljubavlju, iskonska čovekova želja da ima prijatelja. Današnji tempo života, potrošačko društvo i tržišna ekonomija ostavljaju pojedincu malo vremena za druženje, tako da steći novog prijatelja postaje zadatak tipa "Mission Impossible". Strah od usmljenosti i izolacije je jedan od najčešćih motiva.
- Intelektualna radoznalost je još jedan od veoma čestih motiva koji dovodi kandidate pred vrata lože. Naučnici, stručnjaci iz oblasti empirijskih i prirodnih nauka, profesionalci u praktičnim zanimanjima, i pored titula i priznanja na koja su ponosni, veoma često postavljaju pitanje ima li tu još nečeg skrivenog iza hladne logike brojeva i fizičkih zakona. Ne radi se o alhemiji i veštičarenju, već o onom duhovnom delu koji pokreće pojedinca i svet oko nas. Za ispunjen život, pored upoznavanja materijalnog, čoveku je neophodna svest i znanje o duhovnom, a taj svet mnogim profesionalcima ostane obavijen velom tajne. Slobodno zidarstvo svojim ljudima omogućava da upoznaju i taj drugi segment života, jer posle nekog vremena i rada u loži oni najčešće shvate da su i pre toga postojali, ali nisu živeli i disali punim plućima.
- Jedan od motiva da se pristupi loži jeste i želja da se postane plemić, vitez-templar, Malteški vitez, Grand-Master ili nešto slično. Neki od kandidata koji uđu u ložu možda na kraju i postanu nosioci nekog od ovih zvanja, ali nikad u onom obliku i na način kako su to zamišljali na početku.
- Većina učenika u ložu dođe na preporuku prijatelja ili rođaka. Neko misli da je dolaskom u ložu postao član nekog jako ekskluzivnog kluba. Neko dođe pokušavajući da nadoknadi ono što je sticajem okolnosti propustio u detinjstvu, a to može biti i vera za one koji misle da je masonerija verska organizacija - slična crkvi. Mnogo je i onih koji misle da je masonerija moćna i bogata poslovna organizacija i da je članstvo u njoj dobro za biznis, da je članstvo prečica do veće zarade. Neko smatra da će mu članstvo u loži otvoriti vrata koja na drugi način ne može da otvori i da će mu omogućiti brži i lakši napredak u karijeri.

Nijedan od ovih motiva ne treba okarakterisati kao potpuno pogrešan. Svi su oni legitimni jer onaj ko kuca na vrata lože ne može unapred da tačno zna šta ga iza vrata čeka. Važno je da je smogao snage da potraži svetlo, a slobodno zidarstvo se kroz vekove pokazalo kao sposobno da kod svojih

pripadnika razbije iluzije i zablude, kao i da pogrešne motive zameni pravim. Slobodno zidarstvo se pokazalo kao sposobno da čoveka menja, gradi i omogući mu da promeni svoje planove i ciljeve. Ako nekada sa nekim kandidatom i ne uspe, nije to kraj sveta jer je uvek lakše naći put za napuštanje lože nego put za ulazak u ložu.

U ovoj zadnjoj rečenici krije se najjednostavniji odgovor na jedno pitanje koje se veoma često javlja u razgovoru masona i profanih, posebno u našoj zemlji, jer je od II svetskog rata masonerija bila na tapetu komunističkog režima i lepljene su joj najrazličitije etikete. Pitnje glasi:

„Da li je masonerija sekta?“

Svima nama koji smo upoznali masoneriju iznutra ovo je pitanje smešno, ali prosečnom stanovniku Srbije pozitivan odgovor deluje jako prihvatljivo. Najjednostavniji odgovor je „ne, masonerija nije sekta“, a najočiglednija razlika koja se uočava i bez poznavanja masonerije jeste činjenica da je u masoneriju teško ući, a iz nje je vrlo lako izaći. Za bilo koju sektu važi pravilo da je u nju vrlo lako ući, ali se iz sekte teško izlazi. Iz nijedne sekte se ne može izaći bez teških izičkih i duhovnih posledica po njenog člana a vrlo su česte sekte iz kojih se može izaći samo ležeći i to sa „nogama napred“.

U masonske loži pojedinac nauči da „vidi“, a ne samo gleda, nauči da „čuje“, a ne samo sluša. Tu leži osnovna razlika između slobodnog zidarstva i drugih organizacija kao što su političke partije, klubovi i razna društva. Kroz rad u loži pojedinac bolje upozna druge kao što bolje upozna i samog sebe. Upravo ta činjenica da kroz rad u loži slobodni zidar proširuje svoje vidike i počinje bolje da razume sebe, a potom i druge, čini ložu jedinstvenom organizacijom. Nameće se logično pitanje na koji to način radom u loži postizemo taj cilj.

Učenik prvo nauči da sluša, da bude strpljiv, da sasluša ono što drugi imaju da kažu. Kada postane strpljiv on dobije dovoljno vremena da razume ono što mu druga braća saopštavaju tokom radova i prepozna poruku koju mu braća prenose. Vremenom učenik uspeva da identifikuje prave vrednosti i prepozna prave ciljeve u životu. Sa boljim upoznavanjem i razumevanjem braće iz lože slobodni zidar bolje upozna i samog sebe jer su naša braća kao ogledala u kojima gledamo sopstvenu sliku. Rad u loži nauči slobodnog zidara da strpljivo sasluša i mišljenje koje je dijametralno suprotno od njegovog, natera ga da bar pokuša da razume ono što je čuo. U tom stalnom preispitivanju svojih stavova i preispitivanju stavova svoje braće on suštinski napreduje. Jednakost među braćom i sloboda govora su temelji na kojima počiva rad u loži. Učenici se brzo nauče da čute i saslušaju izlaganje brata do kraja, sve dok on sam ne završi izlaganje i kaže sve što je imao nameru da kaže. Iako je možda njegova priča suprotna nečijim ubeđenjima, iako neko oseća snažan poriv da ga prekine i direktno iznese svoj stav, on, slobodni zidar, na samom početku rada u loži nauči da kontroliše svoje nagone i uvek ostaje miran i pribran, uvek do kraja sasluša ono što je njegov brat započeo da govori. Nakon saslušanog izlaganja komentariše ono što je čuo, a pri tom vodi računa da ne povredi ličnost i uvredi izlagača. Slobodni zidar u svojim komentarima uvek polazi od toga kako bi se on sam osećao da je na mestu predavača kojeg je počeo da napada argumentima, a to je već prvi pokušaj ka boljem razumevanju brata. Čak, iako je ono što se čuje u loži nekada na ivici razuma, treba biti veoma obazriv i eventualnu dijagnozu „gluposti i ludila“ zadržati za sebe, ostaviti je po strani i preispitati je ponovo u budućnosti. Mnoge stvari su relativne i posle nekog vremena izgledaju drugačije.

Pošto je naučio da sluša, slobodni zidar zatim uči da govori. U svojim izlaganjima pokušava da sebe približi drugoj braći i učini da ga drugi bolje razumeju. Tolerancija i strpljenje sa kojima je slušao druge sada mu se vraćaju i drugi slušaju njega. Braća koja nisu nikada imala priliku ili nisu imala hrabrosti da govore pred drugima sada kroz instrukcije govore o najrazličitijim temama iz struke, filozofije ili neke druge oblasti. Braća koja su bila nesigurna u sebe, što zbog lošeg akcenta, zbog sumnje u sopstvene govorničke sposobnosti ili urođene stidljivosti, opušteni saznanjem da ih sa druge strane čeka bratska ljubav i razumevanje, bez treme i poteškoća izlažu svoje instrukcije. Braća koja u životu nisu napisala ništa sem sastava na pismenom zadatku iz srpskog jezika u školi, posle par godina rada u loži počnu da pišu odlične radove. Braća koja nikad nisu ništa napisala jer su mislili da

nemaju šta da kažu, ili oni za koje je napisati par redova bilo najgore mučenje i tortura, nakon izvesnog vremena otkriju da to nije ništa strašno, a neki otkriju da su, zapravo, veliki talenti i pravi pisci. Teme kojima se radovi bave su iz najrazličitijih oblasti. Kako u loži jedan pored drugog sede naučnici, zanatlije, biznismeni, lekari, inženjeri, službenici i mnogi drugi, kroz rad u loži, ali i posle toga tokom rada za trpezom, slobodni zidar čuje mnoge stvari koje nema priliku da čuje na drugom mestu. Slušajući filozofsku raspravu, bila ona izneta od strane profesionalnog filozofa ili amatera, slobodni zidar dobija priliku da napravi korak ka boljem razumevanju mehanizama koji pokreću pojedinca, društvo i svet oko nas. Slobodnom zidaru nije potrebno da u potpunosti prihvati ideje koje je čuo, dovoljno je da ga ono što je čuo natera da razmišlja i isprovocira da definiše svoje stavove. Slušajući inženjera, eksperta za Internet, slobodni zidar će bar donekle upoznati principe na kojima funkcioniše ta fascinantna tvorevina savremene tehnologije. Predavanja o duhovnosti, veri, tehnologiji, istoriji, filozofiji, nauci i drugim temama na kraju doprinose izgradnji svestranijeg i prosvećenijeg čoveka.

Ne sme se zaboraviti ni tradicija, odnosno znanja koja se prenose kroz generacije. Ritual, običaji, znaci, gestovi, tajne i simboli, pruzeti su od prethodnika i treba ih predati dalje budućim generacijama. U tim znanjima ima i nečeg višeg od pukog čuvanja i prenošenja tajni Tokom tog procesa svako od nas gradi Hram, gradi Palatu, gradi samog sebe. Kroz ideje, znanja, veštine i utiske koje je svesno ili nesvesno pokupio tokom radova u loži, kroz mnogobrojna druženja sa braćom, dobar čovek postaje još bolji, baš kao što neobrađeni kamen, isklesan veštom rukom, postane spreman za ugradnju. Na tom putu ne nađe svaki kamen svoje mesto, za neke se, na žalost, utvrdi da ne pasuju i oni ostanu po strani.

Slobodni zidar unapred zna da taj Hram koji gradi nikad neće biti završen. Ma koliko se trudio uvek može sebe da izgradi u još boljeg čoveka, uvek ima mesta za usavršavanje, a jedan život je kratak i konačan.

A zašto onda raditi na nečemu što nikad neće biti završeno? Zato što nismo sami. Zato što imamo braću. Kamen koji smo mi klesali poslužiće nekom drugom da nastavi gradnju svog Hrama. Sve što smo mi uradili olakšaće rad našim naslednicima. Zahvaljujući trudu koji smo mi uložili, oni koji dođu posle nas manje će tumarati po mraku i pre će pronaći sopstveni put. Poneki kamen se neće uklopiti u planove naših naslednika i biće gurnut u stranu, ali možda u nekoj daljoj budućnosti opet pronađe svoje mesto u zidovima hrama. Kada se iznova preispita o čemu se tu, zapravo, radi, on ipak nađe svoje mesto, mnogo važnije i istaknutije nego što bi ga imao u svoje vreme. I tako to ide iz decenije u deceniju, iz veka u vek. Prenose se tajne, znanja, rituali, čitaju se radovi, a braća jedan drugom pomažu u usavršavanju i izgrdnji njih samih klešući neisklesan kamen, i baveći se još po nekim poslom uz put.

Zato je dobro biti slobodni zidar.

Brat Č.V. 3°

loža „Nemanja“ na orjentu Niš

HRAM KRALJA SOLOMONA

Solomonov hram, izgrađen pre tri hiljade godina ili tačnije 968. godine pre Hrista, bio je najznačajnija kulturna ikona ondašnjeg sveta. Upoređujući ga sa grandioznim hramovima Egipta i Mesopotamije, to je bio hram karakteristično skromnije gradnje. Do tada su Zevs, Amon-Ra i Marduk već bili zapostavljeni, a hram kralja Solomona je zračio novom neodoljivom spiritualnom snagom.

Genijalnost kralja Solomona održava se na svakom nivou planiranja. Na brdu Morija u Jerusalimu je zaplaniran projekat gradnje takozvane „Kuće za Jehovu”. Mesto gradnje je izuzetno pažljivo odabrano. Nalazilo se na vrhu takozvane kosmičke planine i označeno je kao geografski „pupak“ sveta. U više predanja drevnog sveta, Zemlja je formirana kada je Božanstvo pokorilo Haos, koji je predstavljen kao prvobitna voda i tada je ustanovljen praiskonski brežuljak kao prvo parče zemlje izašlo iz vode. Hram je zidan upravo na tom praiskonskom brežuljku u spomen božije slave i snage u pobedi nad Haosom.

Razlog gradnje hrama je bio uzvišen, gradilo se boravište za jedinog Boga – Jehovu, tadašnjih Izraelaca. Bog je na planini Sinai Izraelcima dao „Deset Zapovesti” kao sažet zakon po kome se trebaju upravljati. Table sa Zapovestima su postavili u „Zavetni Kovčeg” koga su opsluživali najviši sveštenici. Hram je predviđen za boravak Boga na Zemlji i smeštaj tog neprocenjivog kovčega, kao i službu koja je ritualno obavljana. Solomonov hram je pažljivo postavljen u skladu sa suncem, mesecom i zvezdama, predstavljajući harmoniju sa kosmosom. Ulaz je gledao prema izlazećem suncu – na istok. Stoga je prostor za hram podeljen u tri zone graduisane po svetosti:

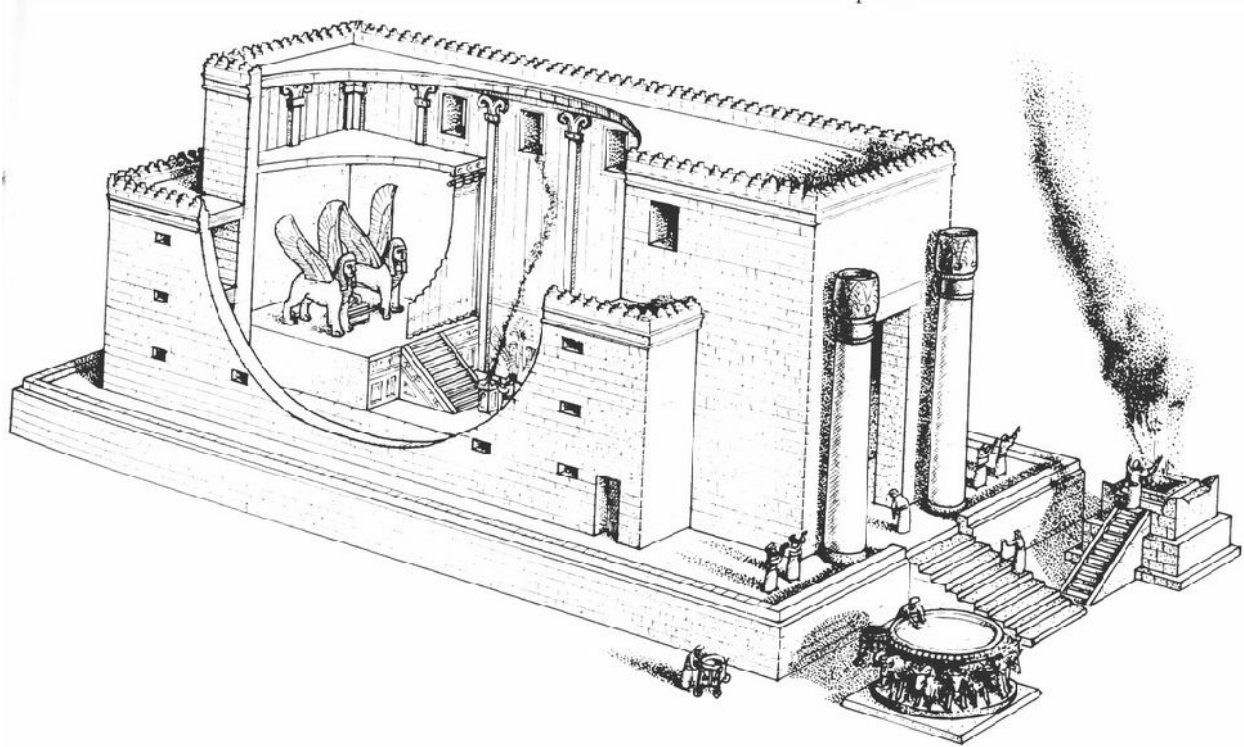
- Svetinja nad Svetinjama, zatim
- Sveto Mesto, i
- Spoljno Dvorište.

Gradacija svetinje je reflektovana u pristupu i vrednosti materijala koji je upotrebljen prilikom gradnje. Ceo Hram je sagrađen od čvrstog kamena. Unutrašnjost je obložena zlatom i kedrovim drvetom, dok su spoljašni delovi ukrašeni bronzanim detaljima. Isključivo su najviši sveštenici imali pristup Svetinji nad Svetinjama, ostali sveštenici samo Svetom mestu, a stanovništvo je prilikom ritualnog pročišćenja moglo ući samo u Spoljno Dvorište.

Svetinja nad Svetinjama ili najsvetije mesto je bilo savršena kocka dužine stranice 9,1 m. U centru je stajao Zavetni Kovčeg, izrađen od bagremovog drveta (akacija) i obložen zlatom dimenzija 112 x 69 cm. Zlatni poklopac Kovčega je nazvan „Sedište milosrđa” i predstavljao je Božiji tron. Na njegovom vrhu su se u ulozi zaštitnika Boga nalazila dva zlatna krilata anđeoska heruvima. Sa obe strane Zavetnog Kovčega kralj Solomon je konstruisao dva veličanstvena zlatom presvučena heruvima visine 4,6 m sa raširenim krilima raspona 4,6 m koja su dodirivala zidove hrama. S obzirom da je Izraelcima bilo zabranjeno crtanje lika Boga, Kovčeg je ujedno predstavljao presto i prisustvo Boga.

Sveto Mesto je bilo dimenzija 18,3 x 9,1 x 13,7 m. Tu se nalazio zlatni oltar za tamjan i sto za hleb Prisustva. Sveće su stajale na severnoj i južnoj strani na pet drvenih postolja optočenih zlatom. Kralj Solomon je izradio sav pribor za potrebe hrama od čistog zlata, kao što je: posude, makaze, posude za prskanje, kašike i čaše.

Na ulazu u Spoljno Dvorište je bio ogromni bronzani oltar kvadratnog oblika 9,14 m i sa 4,6 m visine gde su spaljivane žrtve. Između oltara i Hrama nalazio se liveni masivni bazen od bronce nazvan „More” prečnika 4,6 m sa 2,1 m visine. Bazen je bio oslonjen na leđa dvanaest bronzanih bikova postavljenih kružno i okrenutih na suprotne strane. Nadalje, kružno oko „Mora” postavljeno je deset manjih bronzanih bazena čija je voda korišćena za ispiranje zgarišta sa žrtvenih oltara, dok je voda iz „Mora” služila sveštenicima za ritualno pranje.

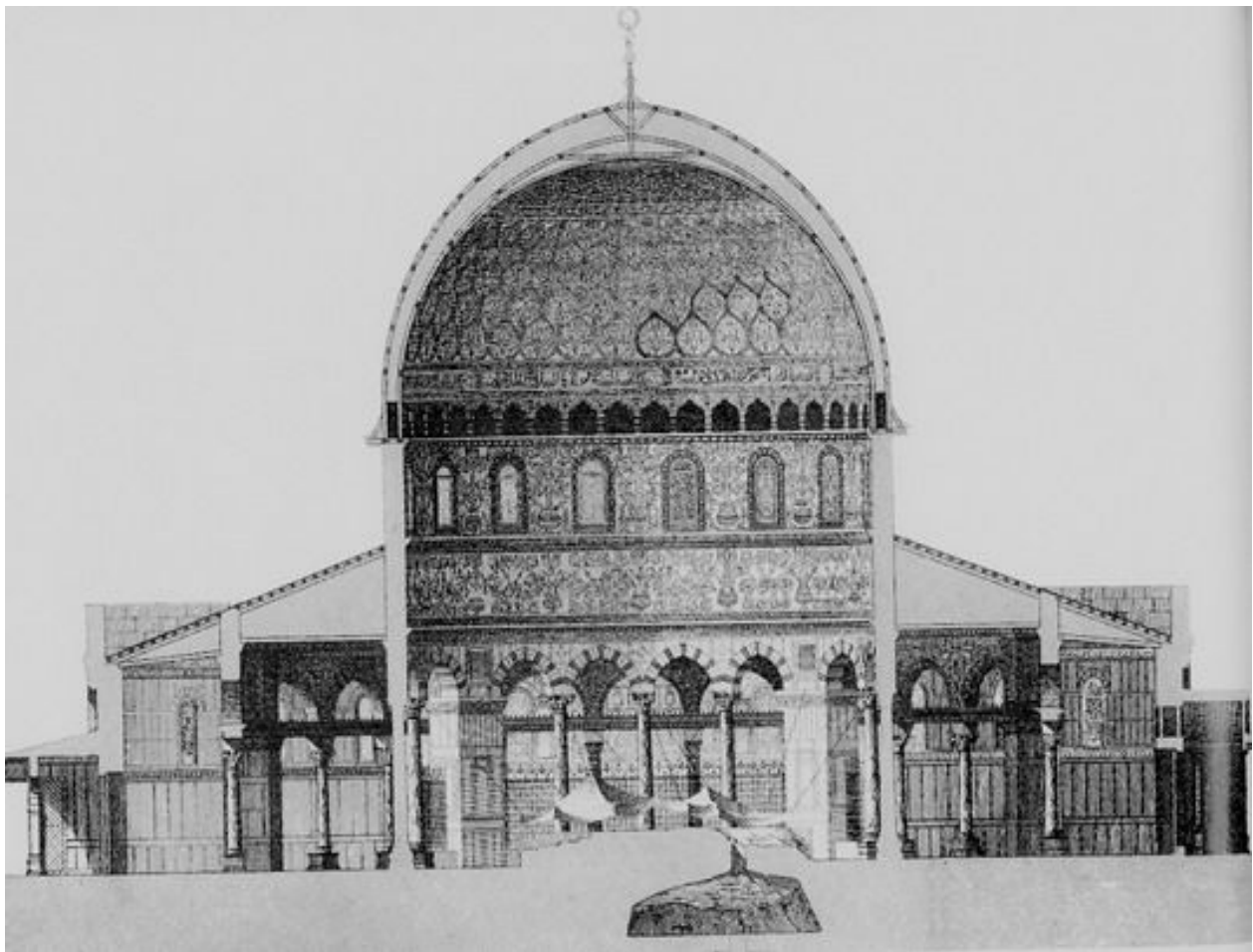

Solomonov Hram stajao je skoro četiristotina godina kao simbol prisustva Boga i njegovog sporazuma sa Izraelom i Davidovom kraljevskom kućom. Hram su srušili Rimljani 586 godine pre nove ere i tom prilikom je nestao zavetni kovčeg, kao i heruvimi.

Interesantno je i to što je Herod, ozloglašeni tiranin Jevrejskog naroda i odgovoran za masakar nevine dece koje su rođene u godini rođenja Hrista, bio najveći restaurator Solomonovog hrama. On je na ruševinama izgradio još veći i monumentalniji hram sa istim rasporedom i u istoj proporciji originalnog hrama. Gradnja je započeta 19. godine pre nove ere, a srušen je 70. godine nove ere. S obzirom da je Zavetni kovčeg bio izgubljen, u Svetinji nad Svetinjama na mestu kovčega se nalazio kamen poznat kao Keman Temelj - „Foundation stone”. On je bio pronađen na mestu ruševina originalnog hrama, a smatra se da je prvobitno stajao ispod Zavetnog Kovčega. Smatra se da je upravo taj kamen bio prva materijalna tvorevina prilikom nastanka sveta. Na dan Okajavanja visoki sveštenik bi poprskao krvlju žrtve ovaj kamen koji je predstavljao najsvetiji predmet tadašnjih Izraelaca.

U Muslimanskoj svetoj knjizi Kuran u delu „Pečat Proroka”, svetost Solomonovog hrama nije samo potvrđena, već je i istaknuta kao tačka dodira Neba i Zemlje. Upravo je oko pomenutog kamena, na mestu originalnog Solomonovog hrama, po osvajanju Svete zemlje od strane muslimana, 691. godine podignut muslimanski sveti hram poznat kao Kupola na Steni - „Dome on the Rock”, koji na tom mestu stoji i danas.

Ta tačka na zemlji je u sprezi sa tri najveće religije na svetu, a i alegorijska je osnova Slobodnozidarskog učenja.

Gradnju hrama ne možemo da svodimo na delo jednog velikog kralja, velikog i mudrog vodje, koji uz pomoć drugog - operativnog kralja, izgradio monumentalnu građevinu. Slobodnozidarski gledano, to je građevina kakvu nije videlo oko nijednog čoveka tadašnjeg sveta, hram čija je gradnja zaustavljena podlom zaverom, ljudskom slabošću, zavišću i bezumljem, što je dovelo do smrti, a time i do simboličkog Pada Čoveka. Paralelu možemo naći u knjizi „Postanja” u alegoriji o Adamu i Evi. I oni su kao i Hram određeni za savršenstvo i sreću, ali je pogodba koja je bila postavljena od strane Tvorca prekršena po istom principu kao što su to učinila trojica graditelja Hrama. Adam i Eva nisu smeli da jedu sa drveta Poznanja, a iz masonske legende o Hiramu pomoćnici nisu smeli da iznudom traže tajne višeg stepena. Znanje najvišeg stepana je samo za savršenog čoveka, tačnije samo za posvećene, a oni to nisu bili. Poput Adama i Eve izgubili su šansu da „zabranjeno” znanje zarade svojim trudom i radom.

Hram predstavlja čovekovu prirodu, koji je nedovršena i koju neprestano gradimo uprkos saznanju da je nikada nećemo završiti. Nedostaje nam plan i nacrt za popravku nereda u individualnom i socijalnom životu. Nedostaje nam jasni i vodeći princip. A to nas vodi u konfuziju u koju nas je odvelo odsustvo vrhovne Mudrosti, personalizovane u Hiramu. Nedostaje nam osećaj sklada, savršenstva i sigurnosti koji proizilazi iz očekivanja kompletno završenog Hrama kao projekcije doma za Velikog Arhitektu.

Mnogi ne otkriju željenu svetlost i mudrost, ali mnogi su na istinskom putu, na sjajnoj svetlosti istoka. Kao što se u Bibliji kaže da je sav Adamov rod poslat van zidina raja i kako ništa nečisto ne može ući u sveto mesto koje se u Svetom Pismu zove Kraljevstvo Nebesko, tako je i Slobodni Zidar koji se drži pravila Masonskog Dekaloga na pravom putu da dovrši i zasluži ulazak u Nebeski Solomonov Hram.

Br. T. S. 3°

loža „Nemanja“ na orjentu Niš

„MARKO“ PAO ZBOG MASONA

- Da li je u SFRJ kadrovsku politiku vodila partija, Tito ili masoni?
- Da li je Tiito bio mason?
- Da li je Tito hapsio masone tokom svoje strahovlade?
- Da li su u SFRJ postojale masonske lože?
- Da li su imale uticaja na zvaničnu državnu politiku?
- Da li su komunistički rukovodioci bili masoni?

Ova i mnogobrojna slična pitanja ostala su do današnjih dana poprilično nerasvetljena ili pod velom tajne, kako za profane, tako i za mnoge masone u zemljama bivše SFRJ. Zvanično, masonerija je u Jugoslaviji uspravana 1941. godine, a svetlo je ponovo uneto 1990. S druge strane, takodje prilično zvanično, poznato je da je Tito bio član lože „Libertas“ u Zagrebu, dvadesetih godina XX veka. Da li je moguće da je mason zabranjivao masoneriju?!

Jedno pismo, napisano 27. juna 1975. godine, unosi potpuno drugačije vidjenje Brozovog odnosa sa slobodnim zidarima onog vremena. Pismo je napisao veoma uticajni, ali tada već penzionisani, general Ivan Gošnjak. Uputio ga je predsedniku Josipu Brozu, ali ga ovaj nikada nije dobio. Na tom pismu dopisano je Kardeljevom rukom „ne treba ga dati Titu jer je bolestan i u godinama. O tome treba da razgovara posebna komisija sa Gošnjakom“. Kako je zabeležio Vjenceslav Cenčić u knjizi "Poslednja Titova ispovjest", pismo je imalo 60 stranica, i u njemu je Gošnjak tražio odgovore na dvadesetak pitanja.

„Druže Tito, pišem ti ovo pismo, prvi put ovakvog sadržaja i sa ovakvim naslovom“, počinje Gošnjak. "Od mog prisilnog odlaska u mirovinu, osjećam potrebu da bih želio razgovarati s Tobom u četiri oka. Jer, nakon sastanka Vojnog savjeta, na kojem sam dobio podršku od Džemila Šarca, Radojice Nenezića i Đoke Jovanovića, a mislio sam da ću je dobiti i od Tebe, a nisam, osjećam se ljudski povrijeđen, jer je uz Tvoju "dobronaklonost" pobijedila Kardeljeva linija, a ja sam umirovljen, pa se sve okrenulo, zahvaljujući Tebi, u korist konzervativaca, onih koji su i do sada oponiranjem vladali zemljom, i onih koji me godinama ogovaraju.“

Nadalje, u pismu Gošnjak predlaže Titu da pozove Koču Popovića, Kostu Nađa, Josipa Kopiniča i njega, i da ga oni informišu „šta se zaista događa u zemlji“. Takođe, Gošnjak traži odgovor zašto je pao Marko (Aleksandar Ranković).

„Tito, ja znam da ćeš mi zameriti što Ti s mojim smenjivanjem povezuješ i Marka, koji je prije devet godina prošao još gore od mene. Samo nas nekoliko, Ti, Lazar Koliševski, Josip Kopinič, Koča Popović, Jovanka Broz i ja znali smo zašto si naprosto oterao Marka. I sam znaš da je prisluškivanje laž... Razlog smenjivanja Marka, Ti to druže Tito dobro znaš, jeste njegov izveštaj o masonima u Jugoslaviji, odnosno konstatacija i tvrdnja autora izveštaja da masoni vladaju Jugoslavijom. Druže Tito, znaš i to da sam imao prilike pročitati taj izveštaj, ali poslije Plenuma, a pisali su ga naši najbolji obavještajci i imao je dva dijela. U prvom dijelu izveštaja piše se o masonima koji su djelovali u Jugoslaviji do 1941. godine, a u drugom, „strogo poverljive naravi“ - masoni i njihova aktivnost u SFRJ.

Taj izveštaj Markove policije kaznio je njega samog, posebno deo izveštaja gde se spominje i Tvoje ime. Naime, Tebe se spominje sa 1961. godinom, kada si bio na putu mira po afričkim zemljama, a kada je došlo do sukoba između Jovanke i Koliševskog, koji je sprečio da ideš na skupštinu masona koju je organizirao marokanski suveren - kralj šef „Velike masonske lože“.

Taj, i drugi podaci „ubili su“ Marka, mislim, politički ga „ubili“. Mislim da to i druge „bisere“ tog izveštaja Ti dobro znaš. Nisam znao, druže Tito, dok nisam pročitao izveštaj (a dao mi ga je Marko), da su i Kardelj, Bakarić (pod imenom Kuperštajn, zbog tajnosti), braća Dizdarević, Krleža, Vidmar, dr Novak, dr Savić, Koča, Velebit, Augustinčić, Kunc, dr Kocbek, Ivan Ribar, Ivo Andrić, Belić, Ivan Krajačić-Stevo, Srđan Budisavljević, Crnjanski, Vasa Čubrilović, Oskar Davičo, Džemal Bijedić, Milovan Đilas, Gregorić, Hristić, Isaković, Mladen Iveković, Ribnikar, braća Levi, Moša Pijade, Macanović, Ivo Mihovilović, Sergej Krajger, Ivo Politeo, Srđan Prica, Smodlaka, Velimir

Terzić, Aleš Bebler, Mika Tripalo, Milan Bartoš, Gustav Krklec, Krešimir Baranović, da ne nabrajam i druge, Masoni, pripadnici lože „Nova Jugoslavija“, kojom je do smrti rukovodio Ivan Ribar, a posle njega Krleža. Druže Tito, sada mi je jasno zašto je Marko morao otići, zašto sam ja morao da budem smenjen!“

Vjenceslav Cenčić, koji je zabeležio Gošnjakovo pismo Titu, konsultovao se sa Kopiničem, koji mu je potvrdio da je „sve što je Gošnjak napisao Titu bilo tačno“. Gošnjak u pismu Titu kaže i ovo: „Masoni su, a i sada će, prekrajati kartu Balkana.“ On se pita i „da li je u Jugoslaviji kadrovsku politiku vodila Partija, on (Tito) ili masoni?“

Prema Gošnjaku, iako komunista, Tito je iskoristio masoneriju za sebe. „Nije slučajno da je Moša Pijade, prvo kao slobodni zidar, a kasnije kao član Velike lože „Nova Jugoslavija“ primao pisma slobodnih zidara sa apelima jačanja masonerije u zemlji, što bi, po njima, zemlji donelo neposrednu korist u dobijanju kredita.

Nije slučajno da je masonerija u Jugoslaviji imala veliki uticaj i na spoljnu politiku zemlje. Beogradska deklaracija iz 1955. godine, Beogradska konferencija 1961. godine, pa odlazak Tita 1963. godine u SAD, odnosno, takvom spoljnom politikom stvorili su uslove da su američki i bogati evropski Masoni vodili drugačiju politiku prema svojoj „Braći u Jugoslaviji“, posebno kod odobravanja kredita.

U vreme kad je katolički verski vrh tražio nove puteve u reformi i kad je došlo do sukoba konzervativnih i realnih kardinala, koji su shvatali promenu delovanja Katoličke crkve, iz krugova protivnika reformi, optuživali su masone iz Jugoslavije za zaveru i podršku reformistima, i tu se spominju Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Moša Pijade, Aleš Bebler i drugi, koji kao masoni šuruju sa reformistima.

Cenčić beleži još nekoliko veoma interesantnih detalja: „Kada se govori o masonima u Jugoslaviji i njihovom uticaju, teško se neke stvari mogu oprostiti Titu“. Tako je Koča Popović, kao mason, došao u sukob sa Titom, jer, prema njemu, „Jugoslaviji nije bilo mesto u Africi ili Aziji, već u Evropi“. Takvu podršku Koča je dobio i marta 1956. godine, kad se od „Beogradske“ i „Jugoslovenske lože“ stvorila Velika loža „Nova Jugoslavija“. „Članovi te novostvorene lože posebno su bili“, beleži Cenčić, „oduševljeni Đilasovom knjigom „Nova klasa“, iako je ta knjiga bila na „crnoj listi“ Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije.“

Cenčić beleži i to da masoni "i sada prekrajaju, ne samo kartu Balkana, već i kartu Evrope." Cenčić je dosledno zabeležio ovu svojevrstu formu Gošnjakovog "političkog testamenta", na neki način dajući neke odgovore na Titovu ulogu u domaćoj, ali i svetskoj masoneriji.

Svi mi znamo da se veliki deo, kako domaće, tako i svetske istorije odigrava „u senci“, daleko od očiju onih koji nisu dovoljno upućeni u stvarna događanja. Tako, tek nekoliko decenija posle nekih događaja, postajemo svesni kako su se zaista odvijali, iako su bili tu, pored nas, neupućenih u

načine nastanka svetske istorije. O Titu i masonima u SFRJ, verovatno ćemo u budućnosti saznati još mnoge šokantne detalje. A verovatno ćemo jednom zasigurno i saznati da li je Marko zaista pao zbog masona...

Br. B. R. 2°

loža "Nemanja" na orjentu Niš

O regularnosti, priznavanju i jurisdikciji

I Uvod

S obzirom da u Srbiji danas postoje tri vrhovne masonske vlasti, Velika Nacionalna Loža Srbije, Regularna Velika Loža Srbije i Veliki Orijent Srbije, neizbežno se nameće pitanje koja je od Obedijencija ona „prava”. Samo postojanje Regularne Velike Lože, profane i neobaveštene navodi da su preostale dve „neregularne“, a samim tim nisu ni masonske. U ovom slučaju regularnost podrazumeva vlast Velike lože nad radionicama prva tri stepena, tj. nad plavim ložama, pa je sinonim „regularna” simbolički i ovde je prevashodno iskorišćen kako bi diskvalifikovao preostale Obedijencije nakon pojave šizme u srpskom slobodno-zidarskom pokretu. Dok je drugi pojam iz naslova instrukcije manje-više jasan i odnosi se na uspostavljanje bratskih odnosa između pojedinih velikih loža, poslednji termin- jurisdikcija, takođe, unosi izvesne zabune. Cilj ove instrukcije je da pruži valjane odgovore na ova elementarna pitanja, kako samoj braći, tako i potencijalnim tražiocima za prijem u Bratstvo. Pa pođimo redom.

II Koreni nerazumevanja

Od prvog javnog prikazivanja masona u javnosti daleke 1717. godine, kada je osnovana Velika Loža (VL) Engleske, masonski pokret preživeo je dve Velike šizme. Prva je bila sukob između Starih i Modernih masona u Engleskoj, okončana početkom 19. veka tačnije 1814. godine ponovnim ujedinjenjem i stvaranjem Ujedinjene Velike Lože (UVL) Engleske. Od posebnog je značaja i druga Velika šizma nastala 1877. godine, koja preko 60-tih godina prošlog veka ima uticaj na zbivanja u masoneriji i dan danas. Te godine, Veliki Orijent (VO) Francuske je ukinuo obavezu ložama pod svojom jurisdikcijom da rade u slavu Velikog Arhitekta Univerzuma, a od svojih članova nije tražio da obavezno veruju u Vrhovno Biće, odnosno u Boga. Knjiga Svetog Zakona zamenjena je Praznom knjigom, što je automatski omogućilo prijem ateista u Bratstvo. Ovaj potez VO Francuske doveo je do ukidanja priznanja te Obedijencije od strane UVL Engleske zbog nepoštovanja Starih i Prihvaćenih Pravila. Međutim, mnoge druge velike lože širom sveta, pre svega američke, nastavile su da održavaju bratske odnose sve do kraja I svetskog rata, što se sa aspekta današnjih razmišljanja tumači kao želja da se podrže braća iz te Obedijencije tokom Velikog Rata. Interesantno je napomenuti da je do ukidanja međusobnog priznavanja dolazilo i ranije, naročito 1868. godine, kada je VL Luizijane povukla priznanje VO Francuske, zato što je potonja priznala Vrhovni Savet Starog i Prihvaćenog Škotkog Rituala Države Luizijane. Naime, ta grupa je dozvoljavala inicijaciju ljudi bez obzira na njihovu nacionalnost, rasu i boju, što nije bio slučaj sa radionicama VL Luizijana. Kao odgovor na promenu rituala VO Francuske, 7. novembra 1894. godine stvara se VL Francuske, koju uskoro priznaju gotovo sve obedijencije u svetu. Posledica šizme oko Velikog Arhitekta Univerzuma je stvaranje i Velike Nacionalne Lože Francuske, nastale iz Lože Prijateljsko Središte (proistekle iz Preuređenog Škotskog Reda, koja se 1910. godine pridružila VO Francuske, pa ga je napustila) i Engleske Regularne Lože 204 iz Bordoa. Tu Veliku Ložu priznala je UVL Engleske 20. novembra 1913. godine, dok VL Francuske nikada nije to uradila. Godine 1948. ta Obedijencija je promenila ime u Veliku Nacionalnu Francusku Ložu.

Za vreme II svetskog rata, u okupiranoj Francuskoj, nacističke vlasti su progonile slobodne zidare ne vodeći računa o tome kojoj obedijenciji pripadaju. Mnogi masoni ostavili su svoje živote u koncentracionim logorima. Organizovane su antimasonske priredbe (slične onoj u Beogradu 1941. godine).

Nakon rata, 1953. godine, VL Francuske zatražila je da sve njene radionice tokom radova na oltaru ispred Starešine drže Bibliju, "simbol najviše duhovnosti", i da ne pohađaju radove onih loža koje to ne čine. S obzirom na prirodu rituala u VO Francuske, VL Francuske prekida sve odnose sa tom Obedijencijom kao nezakonitom vlašću 1959. godine. Međutim, iz pijeteta prema poginuloj i stradaloj Braći iz VO Francuske tokom II svetskog rata, mnoga Braća iz VL Francuske se protive prekidanju svih odnosa sa VO Francuske, što za posledicu ima sklapanje administrativne konvencije između tih Obedijencija 1964. godine, kojom se reguliše međusobna razmena imena odbijenih tražilaca za prijem u Bratstvo. Protiv te razmene su malobrojni pojedinci koji napuštaju VL Francuske i prilaze VN Francuskoj Loži. UVL Engleske priznaje VN Francusku Ložu, koja tada broji oko 2000 članova uglavnom engleza, a ukida priznanje VL Francuske (koja ima u tom trenutku oko 13000 do 15000 članova), i veštom diplomatijom i izveštajima diskutabilnog sadržaja ubeđuje mnoge druge Velike Lože da krenu njenim putem. Od tada, anglosaksonska i francuska masonerija nisu u dobrim odnosima, mada postoji želja nekih američkih loža da normalizuju odnose sa VL Francuske. S obzirom da su UVL Engleske i VL Francuske nastavile da unose Svetlost u brojne Velike Lože širom sveta, pitanja regularnosti, priznavanja i jurisdikcije postala su sve značajnija, a svoja mesta našla su i na ovim prostorima. Naime, u Veliku Nacionalnu Ložu Srbije (VNLS) Svetlost je unela je VL Francuske, u Regularnu Veliku Ložu Srbije (RVLS) UVL Nemačke (priznala je UVL Engleske), dok nekoliko loža u Srbiji radi pod okriljem VO Francuske.

III Osnovne definicije

Kao što smo već videli, neke američke Velike lože priznavale su i uspostavljale bratske odnose, ili su samo dozvoljavale uzajamne posete, sa VO Francuske skoro pola veka nakon Velike šizme koja se dogodila 1877. godine. Što se tiče VL Francuske, gotove sve američke Velike Lože su imale uspostavljene bratske odnose i uzajamna priznanja sa njom sve do 1965. godine, kada je nastupio prekid odnosa i nezvanična podela na anglosaksonsko i francusko slobodno zidarstvo. To neizbežno dovodi do postavljanja sledećih pitanja:

Šta je regularno, u smislu zakonitog, a šta neregulano, u smislu nezakonitog slobodnog zidarstva?

Šta znači prikriveno (clandestine) slobodno zidarstvo i ko vrši priznavanja Velikih Loža?

Odgovori na ta pitanja često su protkani subjektivnim nastojanjima braće da Obedijenciju kojoj pripadaju istaknu kao regularnu, a da druge označe kao nezakonite. Pokušaćemo da budemo što objektivniji i zato polazimo od najrasprostranjenije definicije regularnosti.

Definicija 1: Regularna Loža je ona loža koja je legalno osnovana i koja odgovara zakonima priznate Velike Lože.

S obzirom da je svaka Velika Loža priznata od neke druge Velike Lože, ovo znači da je svaka Loža „regularna” jer se pridržava zakona priznate Velike Lože. To u velikoj meri stvara konfuziju oko termina, pa iz tog razloga uvodimo novu definiciju.

Definicija 2: Regularnom se smatra ona Velika Loža koja poštuje Stara i Prihvaćena Pravila (ancient landmarks), za koje kažu da su nepromenljiva i da potiču iz prastarih vremena (time-immemorial).

Šta su to Stara i Prihvaćena Pravila? Neke američke lože ih imaju dvadesetak i više. Neke velike lože ih uopšte nemaju već se oslanjaju na usmeno predanje. Kaže se da su nepromenljiva, a ipak dolazi do razmatranja i usvajanja njihovih promena. Očigledno da ova definicija nije dobra, pošto „regularnost” neke Velike Lože zavisi od poštovanja Starih Pravila koja nisu univerzalna.

Definicija 3: Velika Loža smatra se regularnom ukoliko:

- sve njene radionice rade u slavu Velikog Arhitekta Univerzuma,
- prilikom radova su Tri Velike Svetlosti postavljene na Oltar Lože: Šestar, Uglomer i Knjiga Svetog Zakona (Biblija),
- prima isključivo muškarce rođene od slobodnih majki,
- zahteva da njeni članovi veruju u Boga.
- Svetlost je uneta od strane, druge, Majke Velike lože.

Čini se da je ta definicija najpotpunija, s obzirom da je odstupanje od nekih njenih delova prouzrokovalo Veliku šizmu 1877. godine. Iako stanovište VO Francuske ima uporište u Andersonovoj konstituciji, verovanje u Boga bilo je od krucijalne važnosti u doba kada je slobodno-zidarstvo progonjeno, radilo u tajnosti i bilo nepoznato javnosti. Poveriti život nekom ko ne veruje u Boga, pa samim tim ne može da da zakletvu da će čuvati tajnu, nosilo je u sebi veliki rizik. Inače, u samim Konstitucijama iz 1723. godine, Bogu i religiji je posvećen samo jedan i to prvi član Dužnosti Slobodnih Zidara, koga ovde citiramo u celosti:

„1. O bogu i religiji

Zidar kao zidar dužan je da poštuje moralne zakone, i ako svoju veštinu dobro razume neće biti ni glupi ateista, niti bezverni slobodoumnik. Ali, iako su se zidari u staro doba u raznim zemljama morali pridržavati one religije koja je u toj zemlji ili narodu važila, danas smatramo da je bolje obavezati ih samo na onu religiju u kojoj se svi ljudi slažu, a svakom pojedincu ostaviti na volju njegovo naročito ubeđenje. Drugim rečima: oni treba da budu dobri i iskreni ljudi, ljudi od časti i poštenja, ma kako njihove veroispovesti ili verska ubeđenja bila različita. Na ovaj način masonerija postaje centar ujedinjenja i sredstvo da ljude, koji bi inače trajno ostali jedan prema drugom strani, poveže u pravo prijateljstvo.”

Pored pojmova regularnosti i neregularnosti, još jedan termin se, ne tako retko, čuje u raspravama o zakonitostima rada velikih loža. To je „clandestine” što u bukvalnom prevodu znači prikriveno.

Definicija 4: Za neku Veliku Ložu kaže se da je prikrivena (clandestine) ako ne poseduje Povelju o osnivanju izdatu od strane Majke Velike Lože.

Dakle, Velika Loža može da bude regularna u svom radu, ali ipak da sadrži epitet „clandestine” ukoliko nije valjano oformljena.

Što se priznavanja tiče, svaka Velika Loža samostalno odlučuje koju će Veliku Ložu da prizna, a koju neće. Iz tog razloga, najprihvatljivije je reći da je „Velika Loža priznata od određene Velike Lože u određenom vremenu”. Doduše, u SAD postoji Komisija o informacijama za priznavanje, koja se svake godine sastaje i odlučuje koje Velike Lože su prihvatljive za priznavanje od strane Velikih Loža pod kapom anglosaksonske masonerije. Već izvesno vreme jedna od gorućih tema je priznavanje VL Francuske od strane anglosaksonski orijentisanih velikih loža. Jedan od razloga za nepriznavanje je, već pomenuto, uspostavljanje razmene podataka ove Velike Lože i VO Francuske, mada nigde u Pravilima za priznavanje ne stoji da jedna velika loža ne sme da bude u komunikaciji sa drugom velikom ložom koja nije priznata.

Pojam jurisdikcije je, takođe, veoma važan pojam u slobodnom zidarstvu. Razlikujemo ekskluzivnu jurisdikciju i ekskluzivnu teritorijalnu jurisdikciju.

Definicija 5: Ekskluzivna jurisdikcija podrazumeva da Velika Loža mora da bude autonomna i da ima isključivi autoritet nad svim svojim radionicama (ložama).

Definicija 6: Ekskluzivna teritorijalna jurisdikcija znači da sve Lože pod Velikom Ložom su lojalne isključivo samo toj Velikoj Loži.

Definisanje ekskluzivne teritorijalne jurisdikcije uvodi samo dodatne nejasnoće i nerazumevanje među Braćom. Komisija o informacijama za priznavanje taj pojam pokušava da odredi na sledeći način: „ako Velike Lože, a otuda i Lože koje ih čine, rade u prijateljstvu, i obe su vredne priznavanja po svim drugim aspektima, ovo zajedničko zauzimanje teritorije države ili njenog političkog dela ne treba da sprečava njihovo priznavanje”.

Nesumnjivo je da to određenje Komisije nije previše precizno, pošto se u praksi mogu naći brojni primeri njegovog kršenja. Pre svega, tu se misli na slučaj priznavanja VN Francuske Lože od strane američkih loža u trenutku kada je VL Francuske već bila od njih priznata, a nije imala bratske odnose sa VN Francuskom Ložom. Danas je obrnuti slučaj. Pošto je 60-tih godina prošlog veka došlo do suspenzije i ukidanja priznanja VL Francuske od strane američkih loža, za odlaganje ponovog priznavanja VL Francuske upravo se koristi taj stav Komisije, iako je ona utvrdila „da se ne postavlja pitanje regularnosti obe Velike Lože u Francuskoj (VN Francuske Lože i VL Francuske), uprkos žalosnoj činjenici o vezama VL sa VO Francuske”. Očigledno, ekskluzivna teritorijalna jurisdikcija više ne znači da sve Lože na jednoj teritoriji treba da pripadaju samo jednoj Velikoj Loži.

IV Zaključak

Nesporna je regularnost svih Velikih Loža koje su direktno ili indirektno osnovane i priznate od strane UVL Engleske, koja preuzima ulogu Majke svih Majki Velikih Loža u anglosaksonskom slobodnom zidarstvu. Takođe, niko dobronameran ne može da tvrdi da Velike Lože koje pripadaju francuskoj masoneriji, gde VL Francuske preuzima ulogu UVL Engleske, nisu regularne. Prema tome, u Srbiji danas postoje dve zakonite, regularne masonske vlasti: VNLS i RVLS. Prva je osnovana od strane VL Francuske, dok je u drugu Svetlost unela UVL Nemačke. Sva pitanja o regularnosti, neregularnosti, jurisdikciji postaju besmislena i koriste jedino nepotrebnom trošenju energije u beskonačno dugim raspravama. Ono što je od stvarnog značaja i važnosti jeste informacija o tome koja je Velika Loža priznata od koje Velike Lože i kada.

Br. D. M. 3°
loža „Nemanja” na orjentu Niš

Literatura

- [1] Pol Nodon: „Masoni”, Plato, Zemun, 2000.
- [2] P.M. Bessel: “U.S. Recognition of French Grand Lodges in the 1900s”, The Transactions of the Scottish Rite Research Society, Vol. 5, pp 221-244, 1996.
- [3] Džeims Anderson: „Andersonove Konstitucije Slobodnih Zidara iz 1723. godine”, Uporedno izdanje, Gradis-Print, Šabac, 2006.